

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 2 Juni 1887, kl. 1 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om upphäfvande af Konungens rätt att förordna om nya val till Riksdagens båda kamrar eller den ena af dem samt om inrättande af en riksnämnd.

I en från Andra Kammaren till utskottet öfverlemnad motion, n:o 67, har herr *C. J. Petersson* i Eksebo föreslagit:

1:o) att Riksdagen ville för sin del besluta, att allt hvad regeringsform och riksdagsordning innehålla om Konungens rätt att förordna om nya val till Riksdagens båda kamrar eller den ena af dem måtte ur dessa grundlagar utgå; och

2:o) att Riksdagen likaledes ville för sin del besluta att, förutom de ändringar och tillägg till vissa paragrafer i regeringsformen och riksdagsordningen, som kunna anses nödiga, till den sistnämnda måtte fogas ett nytt kapitel af ungefärligen följande lydelse:

Om Riksnämnd.

§ 83. Har Riksdagen fattat beslut i ärende, hvaröfver Konungen finner skäligt att ytterligare höra svenska folkets ombud, då sammankalle Konungen en riksnämnd att med samma rätt som Riksdag i detta

ärendet besluta; och eger riksnämnden att, efter som den finner godt, antaga, förändra eller förkasta Riksdagens ifrågavarande beslut.

§ 84. Riksnämnden sammankallas af Konungen medan Riksdagen är samlad och sammanträder omedelbart efter dess afslutning eller å den tid inom tre månader från det riksdagen blef afslutad, som Konungen bestämmer, och må ej af Konungen upplösas, innan det ärende är afgjort, för hvilket densamma kallats, eller fyra månader efter dess sammanträdande förflutit.

§ 85. Riksnämnden skall fördelas i två kamrar, såsom om Riksdagen är stadgadt; dock att, der Konungen så pröfvar skäligt, val endast må anställas till den ena af dess kamrar, i hvilket fall medkammaren i Riksdagen skall i riksnämnden inträda, såsom om den vore dertill särskildt utsedd.

§ 86. Rörande bildandet af riksnämndens kamrar, dess början och upplösning, ärendenas beredning och behandling i kamrarna samt meddelande af riksnämndens beslut gälla i tillämpliga delar hvad om Riksdagen är stadgadt; och tillkomma den i allmänhet samma rättigheter och skyldigheter, som af gällande regeringsform och denna riksdagsordning blifvit Riksdagen tillerkända.

§ 87. Val till riksnämnd skola hållas så ofta den af Konungen sammankallas och gälla endast för den tid, som den har att efter sitt inkallande vara församlad.

§ 88. Ej må riksnämnden befatta sig med andra ärenden än det, för hvars skull den sammanträdt eller hvad dermed står i omedelbart samband; dock att, der Konungen angifvit flera än ett af Riksdagens beslut såsom skäl till riksnämndens sammankallande, samtliga dithörande ärenden må af densamma behandlas.»

Till stöd för den föreslagna grundlagsändringen har motionären hufvudsakligen anført: att det kunde ifrågasättas huruvida Konungen borde i vår grundlag medgifvas rätt att i viktiga samhällsfrågor vädja från Riksdagen till folket; att, om denna rätt likväl åt Konungen bibehålles, sättet, hvarpå en sådan vädjan enligt grundlagen nu skedde, icke torde vara det rigtigaste och för ändamålet bäst funna; att efter en riksdagsupplösning folkets uttalande i den fråga, som föranledt upplösningen, icke blefve tillräckligt tydligt, derest vid de nya valen hänsyn toges jemväl till de valdes åsikter i öfrigt, hvaremot det kunde inträffa, i fall valen förrättades uteslutande med fäst afseende å den föreliggande frågan, att Riksdagens sammansättning icke blefve fullt betryggande för lösningen af andra viktiga samhällsangelägenheter; att sistnämnda olägenhet särskildt framträdde, då Andra Kammaren om-

valdes under början af en treårsperiod och blefve ännu betänkligare, om de nya valen gälde Första Kammaren; samt att Riksdagens upplösning och nya val alltid måste medföra rubbning och afbrott i riksdagsarbetena; och skulle enligt motionärens förmenande förenämnda olägenheter kunna undvikas genom inrättande af den föreslagna riksnämnden.

Såsom motionären sjelf antydt, beröres uti ifrågavarande förslag en af hufvudgrunderna för vår statsförfattning. Enligt 49 § regeringsformen och 1 § riksdagsordningen representerar Riksdagen svenska folket, och våra grundlagar känna intet annat sätt för detta folk att låta sig representeras. Om ett undantag härifrån skulle stadgas uti den af motionären föreslagna rigtning, vore det nödvändigt att ändra nämnda grundlagsparagrafer i öfverensstämmelse med det föreslagna kapitlet om riksnämnd. Utskottet finner emellertid betänkligt att, utom i yttersta nödfall, röra vid så viktiga stadganden i vår författning som ifrågavarande, och ett sådant fall föreligger icke här. Utskottet medgifver visserligen att åtskilliga olägenheter kunna uppstå, då Konungen begagnar sin rätt att upplösa Riksdagen och förordna om nya val, men det torde vara omöjligt att genom lagstiftning förekomma all olägenhet vid tillämpningen af en sådan rättighet. Att endast på grund häraf betaga Konungen denna rätt, dertill finnes emellertid i utskottets tanke icke tillräckligt skäl.

Såsom bekant stadgades hos oss Konungens rätt att upplösa Riksdagen först i 1866 års riksdagsordning, men allmänna meningen hade redan långt förut fordrat denna reform, och justitiestatsministern kunde alltså med fog till statsrådsprotokollet den 5 januari 1863 vid fördragning af förslaget till nämnda lag yttra, att »rättigheten för Konungen att vädja till nationen genom kamrarnes upplösning och förordnande af nya val vore en nyhet, hvars ändamålsenlighet redan blifvit så allmänt erkänd, att några skäl därför icke behöfde anföras». Denna rätt är också så oskiljaktig från en riktig tillämpning af det konstitutionella statsskickets hufvudgrunder, att dess afskaffande icke torde ifrågakomma.

Dessutom vill utskottet emot det föreliggande förslaget, utan att ingå i närmare pröfning af dess detaljer, anmärka, att det vore föga öfverensstämmande med Riksdagens värdighet att Riksdagen, i hvilken svenska folket insatt de män, som ansetts mest lämpliga att vårda dess

dyrbaraste anläggningar, skulle vid vissa frågors afgörande lemna plats åt en för tillfället sammansatt nämnd.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa,
att herr Peterssons ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 3 juni 1887.

På utskottets vägnar:

Magnus Hallenborg.